

KOLOZSVARI KÖZLÖNY.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (Königsasse Nr. 60.)
Nyilatkoztató cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez csimesszék.
Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

egjelen e lap hetenkint háromszor, u. m.
addan, esztörtökön és szombaton délbén.
Előfizetési ár:
egész évre 12 ft, félre 6 ft, évnegyedre 3 ft.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

július—decemberi folyamára.

Egy évre	12 forint o. ért.
Félévre	6 „ „ „
Évnegyedre	3 „ „ „
Egy hóra	1 „ „ „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A pápai allocutio.

(K.) Mult számunkban közöltük a Rómából emelkedett hangokat.

A XIX-dik század második felében mondtak el az egész világ hallatára azon szavak, melyek elítélik mindazt, mit az újabb kor legszebb, leghatalmasabb vívmányának vall. A pápa ő szentsége ez allocutiójában elkarhiztatta a jogegyenlőséget, a lelkiismeret szabadságát és átkot szórt a tan- és lelkiismeret-szabadságra; sőt ennyi sem volt elég, hanem még megkoronázta azzal, hogy az „eretnekek”-et, a nem-katolikusokat, a temetőből is kizárja, megtiltván a kath. papoknak, hogy a protestánsokat eltemessék, ha külön temetőjük nincs.

Rómában most adták legfényesebb bizonyítékát annak, hogy a korszellemmel nincsenek teljesen tisztában; ez alkalommal bizonyították be legerősebben, hogy még nem vették észre a középkor lejártát; vagy talán elég erőseknek hiszik magukat megállítani útjában a napot? Gyanítjuk, hogy e tekintetben az allocutio is — mely harcra hívja fel az egyházi reactiót — csupán előjátékát képezi — a csak most megjelent pápai bullával együtt — a jövő év decz. 18-án megnyitandó egyházi zsinaton felmerülő küzdelmeknek.

És ugyan mi vitte rá az egyház fejedelmét, hogy éppen ilyenekkel lépje meg a világot, mely ugyan jól tudta eddig is, hogy Róma körül, egyéb mellett még, meglehetősen homályos is borong, de várakozása ez allocutio által a jelen mégis meghaladva lett.

Az osztrák kormányon megtörtént az a nagyon régen elő nem fordult eset, hogy a szabadelvűség, a korszellemmel haladás zászlóját emelte fel és keresztülvitt oly törvényeket, melyekért ez epochát arany betűkkel jelelendi az osztrák történet, oly törvényeket, melyeket hálás érzéssel fogadott minden jóra való állampolgár, s tapsokkal a mivel világ — és ezért tartatott a vaticánban az az allocutio, mely e törvényeket „oemány” törvényeknek bélyegzi.

Jónak látták Rómában egy független alkotmányos állam törvényhozásába avatkozni; jónak látták e független állam alaptörvényeit megtámadni, sőt fel van hívva e beszédben a magyar kath. főpapság is; fel van hívva arra, hogy tettei irányadóul, rugóául e sajátos érzést keltett pápai nyilatkozat szelleme, betűje szolgáljon.

Rómából átkokat küldtek az olaszoknak, mert visszavánták szerezni hazájukat egész terjedelmében, ördögnek festették Garibaldit, mert szíve e nagy egységes haza eszméjétől áthatottan, önzetlenül dobogott, azt mondván: mindez forradalom, a szentszék pedig gyűlöli a forradalmakat.

És mi történik? éppen azon Róma, mely annyi anathematá ttermel a forradalmak számára, — egy tőle teljesen független állammal szemben izgatni kezd, mert ha nem izgatás az, midőn a szentesített törvények meg nem tartását követelik, akkor még eddig nem jöttünk tisztába az izgatás fogalmával.

Nincs kétség benne, hogy a híres allocutio nem leendő egyéb kiáltó szónál a pusztában, sőt tán több annál, mennyiben remélhetőleg éppen annak fog leginkább használni, minek ártani akart, — és szeretjük binni ezt különösen a magyar kath. főpapságot illetőleg. Hanem azért Róma e nyilatkozata —

mely ellen az osztrák kormány tiltakozásait már eddig erőiesen megtette — csakugyan jellemző marad.

La Hongrie ses institutions et son avenir, par M. Emile de Laveleye.

(Folytatás.)

A második rész elején cikkirő leírja a mult év június 8-ai koronázási ünnepélyt; s magát az ünnepély jelentőségét illetőleg a következő észrevételeket teszi: „az ember nem teheti, hogy ne találja ezen ódonaságokat gyermekeknek; de jól megfontolva a dolgot, át fogja mindenki látni, hogy azok a traditiót képviselik. Pedig a hagyományok, a családokra úgy, mikint a népekre nézve, oly hatalmas erőt képviselnek, a melyet egyáltalán nem szabad megvetni. Boldog a nép, mely hagyományaiiban a szabadságot lel, s a mely, hogy a természetől adott jogait élvezhesse, nem kénytelen fellázadni történelmi multja ellen s azt minduntalan felforgatni.” Ezen mondatával szerző saját honfársaira céloz. Áttérve a meyerendszerre, szerző állítja, hogy a magyar állam alapját a megye teszi, s hogy a magyar megye inkább hasonlít a svájci kantonokhoz, mint az angol grófságokhoz s a francia kerületekhez. Jegyzetben idézi cikkirő Bihar- és Abaujvármegyéknek 1793-ban, tehát a mult század vége felé az uralkodóhoz tett fölterjesztésüket, midőn a kormány a sajtószabadságot korlátozni akar. E fölterjesztésre megjegyzi cikkirő, hogy ez előtt majdnem egy századdal szerkesztője Kárpátok aljában, érdekes ellentétet képi, azon a sajtóügyben tartott beszédeknek, melyeket az ember Franciaországban mai napság hall, s hozzáteszi, hogy „meg kell vallani, miképp egy ország, mely az annyiszor s oly sok oldalról megtámadott sajtószabadság igényelhetésére egy XVI-dik századbeli törvényre bir hivatkozni, oly előnyök örvend, mely kevés más országgal közös.” Leírva meyerendszerünket, szerző így végi: „a magyar országgyűlés egy új törvényen dolgozik, mely a megyei s a municipalitási intézményeket egészen újja fogja szervezni, sőt némelyek azt állítják, hogy a központi kormány hatalma e törvényben több kiterjedést fogna nyerni. Pedig két okból őrizkedni kellene attól, nehogy az administratív rendszer egyöntetűségének igen sok áldoztassék fel a megyék önkormányzati jogából: először eszélyességből, nehogy ezáltal az elégedetlenségnek oly magvai hintessenek el, melyet aztán az erőszakos reformok pártolói sietnének kiaknázni; másodszor pedig azért, mert nem szabad feledni, hogy az intézmények kitűnőségének nem az a próbaköve, hogy mily egyszerű egyformaságban működnek, hanem az, hogy micsoda politikai jellemeiket formálnak. Malo periculosam libertatem, quam tranquillam servitutem, mondá egy magyar főúr, s igazsága volt. Tartani kell attól, hogy ha a rendszeret s a fékezett szabadság iránti pedáns buzgalkodásunkat tulhajtjuk, megöljük az egyének önkényes hozzájárulásának megbecsülhetlen előnyét, a mely nélkül pedig semmi nagy végbe nem vihető. Gondoljanak az administratív központosítás hívei azon tanúságra, mely Magyarország történelméből meríthető. Ha szabadságait három századon át még eddig sehol felül nem mult hősiességgel mindvégig meg tudta védni, ennek oka abban rejlett, hogy minden szabad ember élvezte ezen szabadságokat s egyszersmind érezte azok előnyét. Oly jogok és kiváltságok, melyek csak papirosan léteznek és a melyek élvezetében senki sem részesül, a legelső megtámadtatás alkalmával fel lesznek áldozva. Mitsem ér, ha azokat bár vérről is, törvényteláklára vésetjük, a mindennapi megszokottságba kell s a köznap erkölcsökbe, hogy azok átmenjenek. Akartok egy népet növelni, mely soha se nyugodjék bele a bitorló hatalom alá való rendeltségbe, akkor eszélyeskedjék, hogy az önkényuralom ne foglalhasson el egy szikrányi tért sem a nélkül, hogy a nemzeti megszokottságok és erkölcsök fenekestől fel ne zavartassanak. Magyarországon a zsarnokuralomnak, hogy magát befészkelhesse, először a meyerendszer kellene megsemmisítenie, s a megyéket önkormányzati és egyéb eddig fennállott jogaiiban megrövidíteni, annyit jelentene, mint az egész nyilvános életet felforgatni, minden honpolgárt szíve legmélyéig megsértetni. Ezért nevezték s nevezik ma is a megyéket, és pedig joggal, az alkotmány védbástyáinak.”

Idáig a meyerendszerünk fölötti reflexiók; városaink belkormányzására térve át a szerző, megjegyzi róluk, hogy azok még mindeddig egy nemet képezik a demokratikus alapon szervezett köztársaságoknak; a demokratát látni bennük megtette-

sülve cikkirő, úgy a mint azt Görögország ismerte s Rousseau egykoron álmodta: mindenkinek, különbség nélküli részvételt látja a város ügyeinek vezetésében, mint a jászoknál, hajduknál s kunoknál.

„A megyei s a municipalis intézmény fölött áll, a nemzet egységét képviselő országgyűlés institutiója,” mondja cikkirő, s a hongyűlés feladatainak, működési körének jellemzése és festése után, áttér dolgozatának legnevezetesebb részére, a berekesztésre, hol jövőnköről, feladatunkról értekezik s nekünk jobbnál jobb tanácsokat osztogat, s itt önkénytelenül mind idáig tett észrevételeivel, mind pedig a berekesztésben magában mondottakkal ellenmondásba jő. E helyütt így ír:

„Ha visszaidézzük emléktünkbe a magyarok vázolt fényes történelmi multját, önkénytelenül részvételjes kíváncsággal kérdezzük, hogy vajon milyen lesz jövőjük. Már pedig nem lehet eltagadni, miszerint a nemzetiségek ama fenyegető mozgalma, melynek czélja az egyes nagy nemzetekké való egyesülés — ő reájuk nézve komoly vészit rejt magában. Egy nagy szerencsétlenségük van: az, hogy igen kevesen vannak. Nincsenek többben 5 milliónál s a turáni népfaj e kis csoportja két iszonyu tömeg közé van beékelve, egyfelől az 50 milliónyi német elem, másfelől a 70 milliót számláló szláv faj közé. Mind származásukra, mind erkölcsükre és nyelvükre nézve igen különböznek mind az egyik, mind a másik népfajtól, s ez okból lehetetlen is azokkal összevegyülniök. Egyáltalán nem szeretik hatalmas szomszédait s bizony azok sem táplálnak irányukban valami nagy sympathiát. Előbbvalóknak képzelik magukat mind a nemeteknél, mind a szlávoknál, kik részükör szintén feljebb valóknak hiszik magukat a magyaroknál. A követelményeknek ezen harcából ezer nehézség származik. E pillanatban a magyarok a diadalmasok; ők rendelkeznek a birodalomban, mindent megtesznek kedvükért. A németek beledadják magukat helyzetükbe, s a horvátok eléggé okosak arra, hogy elfogadják a magyaroktól feljűk nyújtott testvéri jóbót, telve szabadalmakkal és jogokkal; de ez alatt a nemzetiségek mélyen a hamu alatt elrejtett munkája az egyesülésre s alakulásra halkan folyton foly, s még nem tölt el egy századnegyed s a szlávokat is tényezőkké kell tekinteniök a magyaroknak. Mi lesz akkor a magyarokból? Már most előre meg lehet jósolni, hogy egy napon meg fognak szűnni uralkodó nemzet lenni. Tőlük függ, hogy ne váljanak szolgálga nyomott rabszolga népfajj. Köszönjük a szíves részvételt cikkirő részéről, de bocsásson meg, ha utóbbi észrevételeire egy pár megjegyzést kell kockáztatnunk: Legelőbb is megjegyeztünk, hogy „a nemzetiségek ama fenyegető mozgalma,” a mi szerény hittünk szerint, a szláv — oly különféle szokásu, erkölcsi, mivelődési és nyelvű — népfajoknál valójában nem létezik. Valahány egyesülési kísérletről hallottunk, az mind az ugynevezett zavarosban halászni szerető pártvezérek agyvelejében fogamzott, fizetett közönyökben promulgálva lett — az illetők ijesztéssel s némileg tekintélyszerezés végett; — de, hogy tényleg valamikor csak egynehány kísérletről is, melyben maga a nép zöme is önként s el nem ámitva részt vett volna, a teljes hitelt érdemlő hírlapi közlegek valaha megemlékeztek volna — erről mitem tudunk. Valamiképpen a lengyel fölkelésekben a minden oroszok czárja ellen, csupán csak a nemesség s az intelligencia egy része vett részt, s ezért s mert másfelől magára a nép zöme — mely tudatlan s miveletlen maig is — nem támaszkodhat, mindig és mindig legyőzettek; ugy van ez a minket környező s részben velünk lakó délszlávokkal is: a kalandos eszme a külön fajok egyesülésére s végül a nagy orosz birodalomhoz való csatlakozásra egy pár szellemi proletár, vagy fizetett zsoldos által felkapva, a kivételre nem talál semmi eszközöket, s ha akadna is egy pár, sőt vegyük föl úgy, mint a lengyeleknek néhány ezer rajongó, kik az igét testté akarnák varázsolni, megbuknák e terv is, mint mindazon tervek, melyekben a nép zöme számító faktorként fel nem lépett. Hogy az annyiszor emlegetett panszláv, panrusz s ruszophil eszmék, mennyire érintetlenül hagyták délszláv testvéreinket, s mennyire nem tudnak azok a nép közep s alsóbb rétegeiben gyökeret verni, azt mi tudjuk, kik velük együtt lakunk, kik ismerjük nevezett népfajok mivelődési állapotát, mely még a materialis szükségletek kielégítésének óhajlásán felül nem emelkedett; távolból tekintve, láthatott L. úr mindenféle egyesülési s fölünk külön szakadási szándokokat; de mondjuk ki — ha az orosz kormány armányos keze nem működneke alattomban, még ennyi füst sem látszanék a parányi tűz ntán, ez ellen pedig erőiesen föllépni mind a

külföldi kabineteknél, mind itthon a magyar kormány feladata. Különbben hírneves útazók is állítják, mikint a szerbiai szerb előtt a hazánkbeli szerb s a lajtántúli cseh egyaránt „schwab” s idegen, s hogy a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetik nevezett fajkonai iránt, ha azok akár látogatóba jöttek hozzá, akár megtelepedni szándékoznak nála; emlitik végre, hogy e bizalmatlanság s gyanakvás még csak évek multával sem oszlik, s hogy ennek folytán sok cseh iparos kénytelenült Szerbiát odahagyni. Másfelől ugyanez útazók állítják, hogy a bosznjak határvárosokban, a néha oda át érkező szerb hivatalnokokat mily rosul fogadják, s mily galádul bánnak velük; a bosznjakok t. i. testtel-lelékkel a törökökhöz csatlakozván, ezekkel együtt éreztetik felsőbbiségüket a szerbek fölött, sőt még némely tekintetben rosszabbak ezeknél. — Háyszor kellett már visszautasítanunk azon ráfogást, hogy mi magyarokul csak 5 millió vagyunk; az 57 es évben, absolut s velünk a legellenségesebb lábón álló kormány alatt véghezvitt népszámlálás akként hajtattott végre, mintha az lett volna devise, hogy „hungaros ergo diminuum;” boldog boldogtalant, kinek nem volt tökéletesen s tisztán magyar hangzásu magyar neve, habár anyanyelve a magyar volt, beirtak németnek, bármint tiltakozott is elle-ne; sőt sok oly tiszta magyart is, ki valamely államhivatalat viselt; ellenkezőleg a románoknál számba nem vették a tiszta magyar hangzásu neveket, hanem írták románnak azt, ki egy kiessé nyújtóztatva beszélt magyarul; végre egy most egészen magyarnak tekinthető néposztályt — a zsidókat, a népszámlálás külön rubrika alá vett. 1857 óta 10 év telt el, mialatt mind többen-többen magyarosodtak meg, s különben is mind magyar honpolgár az, ki a baza területén lakik, mind egyformán védve van a magyar alkotmány sánczai által; a legközelebbi — magyar kormány által eszközöztetésbe vendő népszámlálás a valót hűen ki fogja mutatni, s e szerint, úgy hisszük, hogy csak volnánk vagy 7—8 millió. (Folytatjuk.)

Törvényjavaslat a honvédségről.

1. §. A honvédség rendeltetése. A honvédség a fegyveres erőnek kiegészítő része (V. T. 2. §.) és háborn idején a hadsereg támogatására és a belvédelemre; békében kivételesen a közrend fenntartására is van hivatva. (V. T. 8. §.)
2. §. Behívatása és mozgósítása. Ha háborn veszélye fenyeget: a honvédség összehívása és mozgósítása részben vagy egészen csak a Felsége a király rendeletére történhetik a felelős honvédelmi miniszter ellenjegyzése mellett. (V. T. 10. §.)
3. §. Alkalmazása az ország határain kívül. A honvédség kivételesen a magyar korona országain kívül is alkalmazható; de erre mindannyiszor a törvényhozás külön intézkedése szükséges. Csak az országgyűlés együtt nem létében, s ha a halasztásból veszély származhatnék, rendelheti a Felsége az ország összes miniszteriumának felelőssége s az ország képviselőitének utólag kikérendő jóváhagyása mellett, a honvédséget az ország határain kívül is.
4. §. Kiegészítése. A honvédség kiegészítettik:
 - a) a tartalékban kiszolgált egyének besorozása által;
 - b) hadkötelezettek közvetlen beosztása által;
 - c) önkéntesekből, kik hadseregbeli kötelezettségüknek eleget tettek, a mennyiben egyébként is már a honvédségbe nem tartoznának;
 - d) olyan önkéntesekből, kik honvédkötelezettség alá nem tartoznak és a 36-dik évet meg nem haladták; (V. T. 15. §.)
 - e) azokból, a kik a korábbi szabályok alapján a sorhadi szolgálat kötelezettsége alól, váltásdíj lefizetése mellett felmentettek, a mennyiben 32 éves korukat túl nem haladták.
5. §. A szolgálat kötelezettség tartama. A honvédségi szolgálatkötelezettség:
 - a) azokra nézve, a kik a hadseregbeli szolgálatidejüket betöltve, lépnek át a honvédségbe, két évre,
 - b) azokra nézve, a kik közvetlen a honvédségbe osztatnak be, tizenkét évre, (V. T. 4. §.)
 - c) az előbbi szakasz c) és d) pontjai alatt érintett önkéntesekre nézve pedig: két évre, s esetleg a háborn tartamára terjed. (4. §. c) d.)
 - d) a 4. §. e) pontja alatt említett egyénekre nézve, szintén két évig azon kedvezményvel, hogy ezek két évi kötelezettségük idejét életük 20 dik évétől a 32-dikig terjedő korukon belül szabadon választják.
6. §. A honvédtettek alakítása és elnevezése. A magyar korona országaiiban a honvédség

38 zászlóalj gyalogságból és 28 huszárszázadból áll.

Ezek egymásköztüli folyó számok alatt, azon megye, szék vagy vidék szerint nevezetnek el, a melyből alakulnak s kiegészítetnek.

Háború idején a honvédség zászlóaljai és lovas századainak a száma 6 Felsője jóváhagyásával és az országgyűlés beleegyezésével szaporítható.

7. §. Honvédségi kerületek.

A honvédség öt honvéd kerületre osztatik, és pedig:

- a) dunáninneni,
- b) dunántúli,
- c) tiszáninneni,
- d) tiszántúli és
- e) az erdélyi kerületre.

Ezen kerületek mindegyike több honvédszázalajj járásokat foglal magában. (8. §.)

8. §. Területi felosztás járásokra, a honvédszázaljak és századok, végre huszárszázadok szerint.

A honvéd zászlóalji járások alakításánál a törvényhatóságok (megyék, szék, vidék, városok stb.) terjedelme és népessége irányadók s azon arány, a melyben azok a seregredek alakulásához s kiegészítéséhez járulnak.

Minden zászlóalji járás, négy századi járásra oszlik.

A honvéd lovas-századok egy vagy több zászlóalji járásból alakulnak. A Jászság és Kunság lovas századi járásokat képeznek.

A honvéd zászlóaljak és lovaszázadok azon seregredekkel, melyeknek tartalék állományából alakulnak, semmi további kapcsolatban sem állanak.

9. §. Honvédtörzsek és azok rendeltetése.

A rendes létszámot a honvéd zászlóaljak és lovas századoknak mind tiszti karára, mind legénységére nézve, és pedig a zászlóaljaknál azok egyes századai szerint, béke idején is nyilván kell tartani.

A tűzérségből a műszaki (technikai) csapatokból, az egészségügyi századokból, a szekerészetből, s a rubázati és élelmezési szakkból, a honvédséghez állépő legénységről külön nyilvántartási jegyzék vezetendő.

E végre, valamint a raktárkészletek kezelése és felügyelése céljából minden honvédszázalajnál illetőleg a zászlóalji parancsnokság állomása helyén, már béke idején egy törzs (Stab) lesz felállítandó.

Ezen zászlóalji törzs állomásokat, 6 Felsője jóváhagyása mellett, a honvédelmi miniszter határozza meg.

Egy zászlóalji törzs áll:

- 1 törzstiszttől, mint zászlóalji parancsnokból,
- 1 ügykezelőtől tiszttől, ki egyezésmint a törzstiszti segéde is,

- 1 orvosból,
- 1 puskaművesből,
- 1 őrmesterből, a századi járások számára,
- 1 altiszttől a törzs részére,
- 8 közlegényből a törzs részére,
- 2 tiszti szolgából a törzs részére,

A kezelőtiszti a törzs altisztiével és közlegényeivel a zászlóalji kimozdulása esetében is helyben marad.

10. §. A felszerelési készletek elhelyezése.

A honvédség ruha- és felszerelési készletei, a mennyiben ez lehetséges, a zászlóalji törzsek székhelyein raktárakba, s a fegyverek biztos fegyvertárakba, ha pedig ilyenek a zászlóalji törzsállomás helyén nem léteznének, a legközelebbi biztos fegyvertárba helyezendők el.

11. §. Békelétszám.

A honvéd újonczok kiképzése s a közrend és biztonság fenntartása végett, béke idején minden honvédszázalaj részéről törzsének állomása helyén egy század és minden 4 huszár századból alakult egy-egy század állíthatatik fel.

A békelétszámot időről időre, a béke idején felállított gyalog és lovas századok számának nevelésénél szükséges szaporítását s a honvédszázadok állomási helyét 6 Felsője, mint legfőbb hadur engedélyével a honvédelmi miniszter határozza meg.

12. §. Szabadságosok.

Béke idején a törzseknek beosztott (9. §.) s az álló századoknál tényleg szolgáló egyének kivételével valamennyi honvédkötelezett szabad-ságra bocsátva s háború alatt járhatnak polgári foglalatosságaik után.

13. §. Újonczok kiképzése.

Honvédségre sorozott újonczok (4. §. b. pontja) az állandó századoknál (11. §.) csapatokként gyakoroltatnak, s azután szükséghez képest vagy a törzsek és századok legénységének felváltására fordíthatnak, vagy szabadságra bocsátatnak.

14. §. Fegyvergyakorlatok.

A honvédszázalakság rendszerint aratás (mezei takarodás) után szőlítatják össze fegyvergyakorlatra, nevezetesen:

- a) évenként hét hónap tartó századonkénti gyakorlatra;
- b) minden második évben 3 hétig tartó zászlóaljonkénti gyakorlatra, mely alkalommal a zászlóaljak váltakozva, a sorhadtestek nagyobb fegyvergyakorlataiban is részt vesznek.

A honvédlóvaság szintegy minden évben 3-3 hétre egybehívatik fegyvergyakorlatra és minden második évben nagyobb fegyvergyakorlatok végett a rendes hadtestek közé is beosztható.

15. §. Ellenőrségi gyűlések.

Az ellenőrségi gyűlések évenként aratás után hivatalnok össze, de azok az e végre beszözlött honvédekre nézve egy napnál tovább nem tartatnak.

16. §. A tisztikar eredeti alakítása és utóbbi kiegészítése.

A honvédség első felállításánál a tisztikar következő elemekből alakul:

- a) alkalmas nyugdíjazott tisztekből,
- b) rangjuk fenntartásával kilépett (quietált) tisztekből, mennyiben ezek hadkötelezettségükhez képest a tartaléknál tiszti minőségben nem alkalmazhatnak;
- c) volt honvédtisztekből és más oly egyénekből, a kik a közbeesülésben állanak, hadkötelezettségüknek már eleget tettek, és a tiszti állomásra kellő képességgel bírnak;
- d) a honvédség altisztiéből, a kik a tiszti vizsgát kielégítőleg letették, s egyébiránt is tisztségre képesültek.

Rendszerint pedig kiegészítetik a honvéd tisztikar.

- a) a hadseregben szolgáló tisztek állépése által;
- b) tartaléki tisztek által, kik a hadseregnél szolgálati idejüket kitöltötték;
- c) fokozatos előléptetés útján magában a honvédségben, a hadseregbe nézve fennálló alapelvek szerint, azaz: vagy megfelelő vizsgatétel után, vagy a nélkül is jutalomképen azoknak, kik különben is kellő képességgel bírnak, magukat az ellenség előtt kitüntették.

Minden honvédtisztnak a magyar korona országain belől állampolgári joggal kell bírnia, vagy meg kell azt szereznie.

A honvédtisztek beosztásánál a zászlóaljakba vagy lovaszázadokba, azoknak állandó lakhelye lehetőleg tekintetbe veendő.

mal jelzett bizonyítékokkal földerítette, hogy az ismeretes marosportusi ásatások alkalmával napfényre jött régészeti műkincsek tárgyaiban, minden azon megye részéről tett hírlapi ígért és rendelkezés csak „amitáson” alapult. Erre előállt Inezédi úr a 127. számban egy oly czáfolattal, mely nem csak meggyéjt, de az egész olvasó-közönséget mosolyra indította. Mindenki fejét facsarta, ki a következő hangzást tétele olvasta: „Mind I., mind II. igaz, de az egész még igazabb lesz, ha egy III-dik igaz igazsággal egészítjük ki” sat. Itt aztán következik számozott szolgabírói jelentésekből, hogy csakugyan a főispán által tettetett rendelet. Mi, közbe legyen mondva, mitsem eredményezett. Mert ezen sajátzerű czáfolatával a végeredményt még sem tudá megdönteni, már t. i. azt, hogy a megye részéről muzeumunk számára még egy téglamorzsza sem küldetett be.

Ha tudomása volna, tisztelt főbíró úr, arról, hogy a franciaia departementek cheffjei az angol shirek és countik előjárói, vagy a némethóni be-zirkerek főnökei nemcsak illető kormányaik által vannak ilyesimre utasítva, hanem személyes büszkeségnek tartják, hogy hazájuk nagyságát olyasmire való felügyelet által a tudomány terén is lehetőleg előre lendítsék, ugy bizonyára nem tette volna közzé a semmit sem eredményezett megyei rendeletet, hanem igyekezett volna inkább az ott szélylyelzort műkincseket, melyek még akkor nem vándoroltak ki a hazából, összegyűjtögetni s bármilyen csekélység megmenteni intézkedni számára. Fő-lebbi tette „eszes” volt-e avagy „tudós”?

De térjünk át az „eszeten” főbírói szó magyarázatára! Habár könnyen kivethető, minő ér-

17. §. A honvédtisztek állása a hadseregbeli tisztek irányában.

A honvédtisztek tiszti fokozatuk szerint egyenlők a sorkatonaság tiszteivel; ugyanazon fokozatbeliek között, a sorhadbeli tisztekkel az elsőbbség.

18. §. Vezénynyelv, zászló-, rangfokozati jelvények a felszerelés, fegyverzet, szolgálat és gyakorlatok szabályai.

A honvédség vezénynyelve a magyar, zászlója 6 Felsője nevének jelvényei, mellett, az ország színeit és címerét viseli. Egyébiránt a katonai jelvények, rangjelzetek, a felszerelés és fegyverkezés, valamint a szolgálat és gyakorlat szabályai a honvédségnél és a sorhadnál egyenlők lesznek. (Folytatása következik.)

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése július 1-jén.

A tegnapi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után bemutatja az elnök egyik helység összes lakosságának nyilatkozatát, hogy Madarász által nevelőben beadott petitio nem az övék.

Stoll Károly interpellációt intéz a pénzügyminiszterhez egyik kinestári bányánál sok pénzbe kerülő s mégis czéltalan vízvezeték iránt; továbbá interpellál egy másik ügyben, mely azonban pusztá személyeskedés egy pénzügyi hivatalnok ellen, miközben a miniszterium titkos jegyzékeit stb. emlegeti.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter nem felelhet erre, mert az egész egyik hivatalnok panasza a másik ellen, csak az ellen tiltakozik, hogy titkos jegyzékekről beszélt, mi a pénzügyminiszteriumnál nincs és nem volt. Kikéri tehát jövőre az ily kifejezéseket.

Stoll Károly felelvén a miniszternek, Csánády Sándor kötelességének tartja tiltakozni az ellen, hogy a miniszter rendreutasítson képviselőt; kéri az elnököt, hogy ily esetben a minisztert utasítsa rendre. (Zaj.)

Elnök nem látja, hogy a miniszter rendreutasította volna, csak visszautasította a valótlan állításokat (Helyes.)

Almágyi Sándor: miután a miniszternek nincs joga a rendreutasításra... (Zaj lett.)

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter, ha valaki valótlan mond, visszautasítja, bárki részéről jöjjön (helyes; napirendre.) Pap Pál szólni akar, elnök azonban, miután napirenden nem levő tárgyhöz a ház engedelmével szólni nem lehet, előbb ez iránti határozatot kéri a háznak, (zaj; napirendre.) Pap Pál nem akar előlenni a szótól, miután mások már szölk, elnök zaj és zavar közét újból kéri, megengedi-e a ház, és szavazásra bocsátja, midőn ismét a kérdés felállítására körül fejtik ki azos vita, míg végre Bónis Samu felszólalására, hogy ily mellékes dolgokkal az oly fontos tárgyakról a ház ne vonassék el, a szöls meg nem engedtetik.

Simonyi Ernő interpellációt intéz a kormányhoz a félegyházai ismert események folytán. Ez úgy a hírlapok különféle közleményeiből köz tudomására lett, ő nem akarja egyik vagy másik párt közlönyének színezete szerint eldönteni, de kötelességének tartja a félegyházai bíró jelentéséből a tényt előadni, mit megtevé, kéri a belügyminisztert: A mult husvétkor Félegyházán történt vérengzéskor hány sebesült és halott lett, s kik azok; volt-e a kormány tudomása, hogy ott törvénytelen tett készült, történt-e elfogatások, kik fogattak el, s mi történt velök, rendelt-e vizsgálatot s az erre vonatkozó összes iratokat a ház elé terjesztetni szándéka-e?

telemben törekedett Inezédi úr az „eszeten” szót, minden kimélet nélkül, réam harítani, még sem vagyok oly gyöngédtelen, hogy azt valódi értékére emelve visznozzam, hanem csak tapintatlan-ság értelmében kívánom azt személyére alkalmazni.

I. S. úrnak furcsa dolgai közül, melyeket politikai hatásköre horizonján produkál, csak egyet említek. Jól emlékezhetik, midőn tavaly a kolozsvári sétatérén néhányan szemére vetettük: hogy volt képes A. urat alsó-fehérmegyei alispánnak még csak ideiglenesen is megtenni? Főbíró úr legkevésbé sem tagadta, hogy őt tartja most azon megyében legalkalmasabb egyéniségnek e tisztségre, s körül-belől legtöbbet is működött e cél kivételére.

Azonban mi lön e helyettesítés következménye? Az, hogy e botrányos kinevezetést az egész megye értelmisége a legnagyobb indignációval fogadta, s mint a lapokból olvastuk, a legközelebbi gyűlés alkalmával A. úr még a candidatióból is kimagasztatott. (ad normam „kedélyessítetéseket,” mely I. úr szava.)

Már ezen „botrányos” eljárás mégis csak „eszeten,” azaz: tapintatlan volt, s legkevésbé vált a megye tisztviselői tekintélyének emelésére!

Általánosan ismeretes a forradalom előtti időkből, hogy Alsó-Fehérmegye tonusadó volt Erdélyben, mert a többi megye saját követeit mindig oda utasította, hogy általános nézetekben az alsó-fehérmegyei követek véleményéhez csatlakozzanak. Most ugyan kiment szokásból az utasítás, de ha még meg volna, mit gondol főbíró úr, venné-e bár valamelyik is Alsó-Fehérmegyet mintául? Bizonyára egyik sem! Megyénk tehát nem áll a régi niveau;

B. Wenkheim Béla belügyminiszter ezen eseményekre nézve csak köz tudomású dolgokat ismételhet. Ismeretesek az Asztalos János-féle proclamatiók, melyeket a sajtóbírószág lefogaltatott, de melyek részint hanyagság, részint rosakarattól a hatóságok által nem koboztattak el mind, s különösen az alföldön nagy mennyiségben terjesztettek s izgatták a népet. Ez a kormány részint hírlapok, részint hivatalos jelentések útján s tudomására jutott s komoly felszólítás küldetett úgy a jáskun kapitányhoz, valamint a főispánokhoz e proclamatiók terjesztésének megállítására s tettenkötés esetében az illetőnek elfogatása iránt. Így történt Félegyházán, hol Asztalos János minden intés dacára megjelent s egy óráig izgatta a népet s ekkor elfogatott. A főbíró táviratilag tudósította a kormányt, mely az iratokat felküldetni kívánta s a nép fenyegető magatartása folytán katonaság requirálását helybenhagyta. Elmondván ezután a catastrofa ismert lefolyását, tudatja, hogy a zavar-gás folytán 30 személy a rendes törvényszék elé állíttatott, Asztalos János és Madarász Vilmos ellen pedig a királyi ügyész indított pert a királyi tábla előtt, mely folyamatban van. Elfogatások történtek még H.-M.-Vásárhelyen, de ezekre nézve az alispán utasított fegyelmi eljárás megindítására; 2 kecskeméti már kiállotta büntetését. Ennyit az interpellációban kért felvilágosításul; az összes iratokat csak a ház határozata folytán terjesztendő elő. (Helyeslés. Menjünk napirendre.)

Simonyi Ernő nincs a válasz által egészen kielégítve s újból fejtegeti a dolgot, majd látván a ház türelmetlenségét, készség nyilatkozik észrevételeit máskorra halasztani.

Deák Ferencz ezt sem tartja lehetőnek; a kormány felelvén az interpellációra, az most a házé s ennek kell nyilatkoznia; indítványozza, hogy a ház fejezze ki megelégedését a válaszzsal. (Helyeslés.)

Tisza Kálmán fenn akarja tartani az eddigi gyakorlatot, mely szerint az interpellálóknak joga volt további lépésre, s ha indítványt adott be, ez napirendre tűzetett.

Miután még Nyáry Pál és Ghyczy Kálmán a napirendre tűzés mellett nyilatkoznak, a ház többsége elhatározza, hogy most fog nyilatkozni, minek folytán hosszú és heves vita indul meg a felett, megelégedését nyilvánítsa-e a ház a miniszterium eljárása felett.

Simonyi Ernő miután több észrevételt tett a miniszter nyilatkozatára, végül kijelenti, hogy semmiféle indítványt vagy javaslatot nem ad be.

Horváth Boldizsár czáfolja állításait, s különösen Asztalos János elfogatására nézve kimutatja ennek lázító beszédeit.

Csanádi Sándor nagy hangon és roppant zaj közl a kormány ellen; kötelességének tartja kárthozatni eljárását s teszi is ezt oly kifejezésekkel, hogy a ház több ízben rendreutasítását sürgeti, míg Besze János rövid beszédben czáfolja.

Nyáry Pál a miniszterium felvilágosításai után szintén befejezettnek látja az ügyet, Zsarnay pedig keményen kikel azon 20-25 képviselő ellen, kik mintegy összebeszélve ekként mindig akadályozzák a házat fontos teendői végzésében; ennek dacára növekvő zaj közt szól Almágyi Sándor, majd Hudossiu József, ki egy előforduló állítás folytán a Hora-Kloska dolgokat is belehozta a vitába.

Szász Károly nem csodálkozik azon, ha Asztalosnak védelmére kel a szélső-bal, ez esetben egy szánó mosoly a fegyver; de ha lázadókat szabadságösöknek neveznek, azon csak megbotránkozik.

következőleg sülyedett politikai tekintélyében. És miért? Mert a közigazgatás közelebbi időkig nagyant a közvélemény árja ellen tört. Innen az örökös izgatottság! és elégtelenség! Mely állapotot csak „szerencsétlennek” lehet czímezni.

De sülyedt Alsó-Fehérmegye tekintélye tudományos szempontból is. Ezeltől 3 évvel természetrajzi körutam alkalmával egy hónapnál többet utaztam e megye területén, s bár több ízben megkértem az illető megyei tisztviselő urakat, hogy tudományos kutatásaim elérésére hatalmokban álló segédkeztet nyújtsanak. Mindhiában! Az akkori mlgos főbíró úrtól, le a mlgos szolgabíróig, mitsem tett egyike sem. Pedig mindent pénzért kértem és nem ingyen. Még hírlapilag is tudattam akkor ez eseményeket. Hasonlólag 1862-ben, midőn külföldi geologusokkal utaztam be Alsó-fehérmegye nyugati bavasait, csaknem legyőzhetetlen akadályokkal kelle küzdenünk a megyei tiszturak közömbössége s rész-vétlensége miatt; pedig a többi megyékben, mind a két idézett évben, hol csak megfordultunk, mindentt legnagyobb előékenységgel fogadtának, s az érdekelt tisztviselő urak minden megtalálás nélkül följárólottak rendelkezésükre álló segédeszközöket.

Minden elősorolt körülményeket összevéve, nem alapszik hát „mende mondan” azon tétele, mely a „sic transit gloria mundi” idézésen végződött. Ön érezte is uram, hogy van valami a do-logban, s azért tette magát oly „eszes” és oly „gyöngéd” levelében az egész megyei bizottmány-nal s tisztviselőkkel solidaritásban, noha én bizony sem a bizottmányt, sem a tisztviselőket érinteni nem kívántam. Ennek következtében:

TÁRCZA.

Válasz Inezédi Samunak.

(L. a „K. Közlöny” 76. sz.)

„Minő mérleggel te másnak mértél, épp olyan-nal fognak te neked is mérni.”

A „K. Közlöny” idézett számában Alsó-Fehérmegye főbírája Inezédi Samu úr levelet tesz közzé ellenem, melynek paprikás írája felett meg nem botránkozni nagy resignatióba kerül. De legyen neki az ő „gusztusa” szerint!

Lásunk leveleink tételeit egyenként.

Azt írja Inezédi úr mindjárt levele elején, „hogy Pávi Elek minden állomáson jölközt.” (Nagyszerű élcz!) De igen csalódik! Szokásom el-lenére igen rossz étvágyam volt az egész három napi körút alatt. No de a „witz” megvan ad majorem gloriam, s én csak annyit felelhetek rá: kár hogy én is nem volt jelen, mert hiszem, hogy akkor a rántott-csirke és serkentő-fogyasztás mellett a karafának tartalmához is jobban hozzá láttunk volna.

Írja továbbá: „hogy eszetlen tudós sokkal károsabb tagja a társadalomnak, mint a tudatlan eszes.” Ez tükéletes paradoxon, azaz: agyrém; mert teljes lehetetlen, hogy valaki ész nélkül tudóssá válhassék. E tétel megczáfolására nincs hát szükség. Hanem — szives viszonzásul — inkább elemezzük azt: vajon a „tudós,” vagy az „eszes” főbíró használható-e többet megyéje tekintélyének.

A „K. Közlöny” mult évi 122-dik számában egyik tudományos hazánkfia hiteles I. és II. szám-

Több szólni kívánó nem levén följegyezve, Deák Ferencz indítványa, mely szerint a ház helyesli a kormányának a félégházi eseményeknél követett eljárását napirendre tér át, roppant többséggel, a tulzobal kivételével elfogadatot.

Csak ezek után térhetett át a ház a napirendre.

A bélyeg és illetékek, valamint a díjak tárgyában előterjesztett törvényjavaslat 7. §-a, mely a közp. bizottsághoz utasított, újra szerkesztés végett, a törvényből — a pénzügyminiszter indítványa folytán — kimarad, mintán sem a házberadó, sem földadó tárgyában a képviselőház még nem határozott. — Végleges szavazás a törvényjavaslat felett a holnapj ülésben.

Törvényjavaslat

a magyar ezredekhöz 1868-dik évben szükséges utoncok megajánlása tárgyában.

1. §. Az országgyűlés, mintán az eddigi törvényes gyakorlat szerint a kúldolgok fenforgó körülményeiről és a magyar ezredék állapotáról a miniszterium által értesített, meggyőződve az utoncok halaszthatatlan kiállításának szükségéről, s azon célból, hogy az ország védereje addig is, míg a vérendszer a törvényhozási uton megállapítani s gyakorlatilag életbe léptetni lehetne, azon lábon megtartassék, mely ő Felsége mindkét állama területének biztosságára megkivántatik: felhatalmazza a miniszteriumot, hogy Magyarország és Erdély részéről 28,000 utoncot azonnal kiállítasson.

Hivatalos közlemények.

(A „Budapesti Közlöny“ után.)

X. Törvényczikk

az 1868-ik évi július hó elsőjétől ugyanazon évi szept. hó 30-ikáig viselendő közterhekről.

(Szentelést nyert 1868-dik évi június hó 28-kán. Kihirdetett: az országgyűlés mindkét házában 1868-dik évi június hó 30-án.)

MI ELSŐ FERENCZ JÓZSEF

Isten kegyelméből Ausztriai császár, Magyar, Cseh, Dalmát, Horvát, Tót, Halics, Lodomer, Ráma, stb. országok Apostoli, ugy Illyria, Jeruzsálem stb. Királya stb.

Az 1868. évi IV. törvényczikkben a közterhek viselésére kiszabott határidő folyó évi június hó 30-án lejárván, s a miniszterium által beadott költségvetés s a közterhekre vonatkozó törvényjavaslatok tárgyalása addig be nem fejeztethetvén, rendeltetik:

1. §. A magyar korona országában jelenleg fennálló összes egyenes és közvetett adók, ugyazint az államjüvedékek folyó 1868. évi július 2-től kezdve, ugyanezen évi szeptember 30-ikáig, az 1867-ik évre országos határozat által ideiglen elfogadott rendszer szerint érvényben maradnak.

2. §. Ha ez időközben is bármely adóemre nézve törvényhozási intézkedés jön létre, az a törvényben kijelölt napon és mód szerint életbe lép.

3. §. Az első §-ban megállapított idő alatt és a mennyiben a törvényhozás ez időközben másképp nem intézkedik, a pénzügyminiszter mind a törvénykezési és közigazgatási, mind a közös költségek fedezésére szükséges összegeket a jelen év folytán gyakorlatban volt eljárás szerint fogja folyókká tenni.

4. §. Jelen törvény, legfelsőbb szentesítése s az országgyűlésen kihirdetése után, azonnal életbe lép.

Elősorolja a „Három vallás püspökeit!“ Oh ezek mind tisztelendő urak!

Továbbá a „nagy enyedi ev. ret. tanoda kitűnő tanárait.“

Mind jól ismerem e derék férfiakat, de nehezen hiszem, hogy önnel egy politikai véleményen legyenek!

és „a haza jogaival tetőtől talpig ismeretes ügyvédek.“

Ezek sem irnák valószínűleg mind alá uraságod politikai hitvallását.

Ismét: „Élén a megyei tiszttségnek, egy a politikai téren gyakorlatilag is jártas, a jelen m. kir. kormány által kitüntetett főispán.“

Van szerencsém ismerni ő méltóságát. Nagy patronusom. Sokszor ettem asztalánál s „töröltem meg számát asztalkendőjéhez“ (Inczédi úr mondata), sőt van reményem jövőre még többször is ebédelhetni becses családja társaságában. De azért akárhányszor megmondtam ékezes közben ő méltóságának, hogy Alsó-Fehérmegye jelenleg tekintélyre nézi, a közvélemény előtt az erdélyi megyék közt csaknem a legutolsók közé tartozik. Ha nem hiszi főbíró úr, tessék megkérdezni! És ha Isten éltet, ezután is meg fogom szemébe az igazat mondani, s nem hátamegett, mint a tányérnyalók! Ez öszintéségemért nem tehetem fel, hogy ő méltósága ne becsüljön! Különben ő méltóságát mindenki nagy Hofmannak ismeri el, és csak két hibát vetnek szemére: az egyik hogy megyéjét a 60 utáni időkben minden áron törekedett a reichsrath-ba vinni; a másik, hogy a marhadögöt, melynek terjedése lehető megállítására volt kiüldve, vizsautaztában ő hozta el Tövisre, s végre midőn a marhavész megszüntetése az országban közös erővel sikerült,

Mi e törvényczikket s mindazt, a mi abban foglaltatik, összesen és egyenkint helyesnek, kedvesnek s elfogadottnak vallván, ezennel királyi hatalmunknál fogva helybenhagyjuk, megerősítjük és szentesítjük, s mind Magunk megtartjuk, mind más hiveink által megtartatjuk.

Kelt Ischlben ezernyolczszáz hatvannyolczadik évi június hó huszonnyolczadikán.

Ferencz József, s. k.

Gróf Andrássy Gyula, s. k.

1868. évi XI. törvényczikk

a sőjüvedék iránt.

(Szentelést nyert 1868-dik évi június hó 28-kán. Kihirdetett: az országgyűlés mindkét házában 1868-dik évi június hó 30-án.)

Az 1867-dik évi XVI. törvényczikk folytán a sőjüvedék tárgyában rendeltetik:

1. §. Irányelvül tűzvetvén ki, hogy mind a magyar korona országainak, mind ő Flge többi országainak területén az elfogyasztott ső után befolyt jüvedelem az illető államnak lehetőleg biztossitassék: a sőárakat aként kell szabályozni, hogy a sőnak Magyarországból ő Felsége többi országába való szállítása és viszont, haszonhajtó vállalat ne lehessen.

2. §. E szerint, kellő tekintettel az ő Felsége többi országában egyezmény útján megállapított árleszállításokra, a sőtermelési helyeken, névszerint: Sugatagon, Szlatinán és Rónaszéken, Dézsaknán, Parajdon, Marosújvárt, Tordán és Vizaknán, a darab-sőnek és a hordóba rakott morzsáléknak bécsi mázsája 5 forinton, Sővártot a főzött ső bécsi mázsája szintén 5 frton fog árulattai.

3. §. A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a mutakozó szükséghez képest a termelési helyeken kívül is állíthasson sőeladási rakhelyeket.

4. §. Ezen raktárakban a sőárak aképp állapittatnak meg, hogy a sőaknánál bécsi mázsánként 5 forintra határozott árhoz, a jelenben fennálló szállítási és egyéb mellékköltségek hozzászámításának.

5. §. Hogy az 1. §-ban felállított elv minden viszonyok közt keresztülvihető legyen, a pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy Magyarország nyugati részén felállítandó raktáraknál a ső árát a 4 §-ban foglalt szabálytól eltérőleg határozhassa meg, mely eltérés azonban mázsánként 30 krajczárt meg nem haladhat.

6. §. Az ország déli és keleti határain, ha a 4. §-nyomán kiszámított sőár alábbszállítása szükségesnek mutatkoznék, ennek eszközölésére a pénzügyminiszter szintén felhatalmaztatik.

7. §. Mindenkinek jogában álland nemcsak saját szükségére, hanem az ország határain belül üzendő kereskedés végett is, a termelési vagy eladási helyeken való raktárak akármelyikében sőt vásárolni.

8. §. A kedvezményi sőárak Erdélyben, Máramarosmegyében, Árva, Liptó, Turóc, Kraszna, Zaránd, Közép-Szolnokmegyékben, Kővárvidéken és a batárróvidéken, az e tekintetben fennálló rendszabályok és megszorítások épségben tartása mellett, továbbra is meghagyatnak.

9. §. Ezen kedvezményi sőárak a következők: Erdély, továbbá Kraszna, Zaránd, Közép-Szolnokmegyék és Kővárvidéke lakói saját szükségletére: Dézsaknán, Parajdon, Marosújvárt, Tordán és Vizaknán 3 frt 80 kr; Marosportuson 4 frt 10 kr; a máramarosi lakosság saját szükségletére: Sugatagon, Szlatinán és Rónaszéken 4 frt 80 kr. A batárróvidéki sőraktárakban ezen vidéknek

jutalmul saját román szolgabírait mind megordoztatta, a többi megyetiszteit pedig még fel sem említette. *)

Felhozta még Inczédi úr az „alispánt.“ Nagyjon jó barátom, semmi kifogásom ellene!

Továbbá a „törvényszéki elnököt.“ Mindig kalapot emeltem előtte!

„Főjegyző non plus ultra.“ Magam is azt mondom rá: Vivat!

Szinte felejtém, hogy idézi még „a közigazgatásnál igazgató-főbíró, a maculátlan jellemű honzeretettel teljes, a hazáért, nemzetéért áldozni bátor, képes és kész férfit.“

Biztosíthatom Inczédi Samu urat, hogy ez epithetónok hitelessége felől sincs legkisebb kétségem. De engedje meg nekem azt a szabadságot, hogy én is uraságod által használt hasonlatosságokkal élhessek. Azt mondja t. i. rám vonatkozólag hátrább, „hogy lehet valaki derék szabólegény ha nem is tud az órássághoz.“ Igaz! Ezt őn nélkül is mind jól tudom, de aztán arról is meg vagyok tökéletesen győződve, hogy lehet valaki a csatamezőn jó baka a nélkül, hogy felülmulhatlan főbíró lenne.

Bizony uraságodra is rá férne egy kis „aféle burján- és kavics-tudomány“, mert abból a scientia amabilis-ből ismerhetné aztán az Impatiens noli

*) Habár a mondottak Alsó-Fehérmegyében mindenki előtt tudva vannak, még sem hoztam volna országos nyilvánosságra: de mintán biztos kútfő után végére jártam annak, hogy Inczédi úr kíméletlen, gyöngédelen cikike Alsó-Fehérmegye főispánja előtt felolvasztván, azt ő méltósága szőzről szőzre helybenhagyta, kénytelen voltam a csőrgőspika helyett, melynek nekem közösen nyújtottak az olvasó közönség előtt, csak a magasztosul kürtő kalapot tenni főispán ő méltósága fejére. P. E.

eddig is limitó-sóban részesült lakosai számára 3 frt 50 kr.

Árva-, Liptó-, Turócmezék mindenikében felállítandó raktáraknál a ső árát 5 frt 40 kr.

10. §. Horvátország szávántúli lakosaira nézve a fehér tengeri ső kedvezményi ára 4 frt 60 krban:

a magyar-horvát tengeremléki halászok számára pedig, halak besőzése végett, a fehér tengeri ső kedvezményi ára 2 frt 64 krban állapittatik meg, az e tekintetben szükséges ellenőrzési rendszabályok életbe léptetése mellett.

11. §. A fentebbi §§-ban meghatározott sőárak legalább is 25 fontra terjednek ki; kisebb mennyiségben ső az állam részéről nem adatik el.

12. §. A különösen készített marhasó termelése, és a fennálló mérsékelt áron árulása ezennel megszűnik.

13. §. A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a sőjüvedékre vonatkozó eddigi szabályokat és rendeleteket, különösen azokat is, melyek a sőnak trágyázási és technikai czelokra eladását szabályozzák, a mennyiben jelen törvény által változás alá nem esnek, továbbra is érvényben tartassanak.

14. §. Jelen törvény az 1868. évi július 1-ső napján lép hatályba.

15. §. Jelen törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

Mi e törvényczikket s mindazt stb.

Ferencz József, s. k.

Gr. Andrássy Gyula, s. k.

KÜLFÖLD.

A belgrádi zártárgyalás.

(Vége.)

Az ülés 12 órától háromig megszakittatván, 3 órakor a többi vádlottak kihallgatása eszközöltetett.

Radovanovics Pálnak, az ügyvédnek, vallomásai végtelen politikai diavágyról tettek tanuságot. Kintunk ezekből, hogy R. tulajdonképp a saját maga részére dogozott vagy vélt dolgozni, a mennyiben ő akart a kormány élére emelkedni s a Karagor-gyevicsek előtte csak második sorban állottak. Ha a köztársaság behozatala nem sikerülende, csak azon esetre szándékozott Sándor herceget tolni az előtérbe. Ő volt az egész összeesküvés lelke, ő dolgozta ki a terv politikai és végrehajtási részét egyaránt; ő szervezte annak fő- és alosztályait, ő osztotta be a tagokat, sokat, keveset vagy éppen semmit sem árult el az egyeseknek a szerint, a mint czélszerűnek látta; apró csoportokat alakított, melyek egymás létezéséről mit sem tudtak (a vádlottak padján ülők nagybárá nem is ismerik egymást) s különválva dolgoztak; ő maga szegődött a gyilkosokat is vagy szegődött Nénadovics Szvetozár, a topesideri fegyintézet igazgatója által; ő rendelte ki a gyilkosokat állomásaira Topesiderben úgy, mint Belgrádban, s maga is jelen volt Topesiderben, s a végrehajtott gyilkosság után azonnal Belgrádba sietett, de hitvány paraszt kocsija nem győzte a versenyt Garassanin fogatával s így későn érkezett. Az ő tollából kerültek ki a nép számára szánt s már kinyomva volt kiáltványok, s ő írta titkos jelekkel ama leveleket Koszta öcséséhez Szabácsba, felszólítva azt, hogy a gyilkosságot végrehajtsa jöjjön Belgrádba, mert „a belgrádi vénasszonyokkal nem lehet semmit kezdeni“ s ő jól ismeri öcsésének tehetőségét az ilyes vállalatokban. R. Koszta nevének vallomásai szerint,

tangere nevű szép sárga virágot (az enyedi fótanoda erdején elég van). Az apró kavicsot pedig használhatná saját útának kiegyenlítésére, melyen szeretett ex-alispánjával együtt már többször elbotlottak.

Invítál, jelennek meg a bizottmány gyűléseiben. Voltam én már azokban, és sem 60., sem 61-ben „fűszeres beszédem“ nem „fagyott torkomon“, hanem elmondtam biz azt oly hangosan s nyomatékosan mint akármiké, és akkori „leczkémbe“ őnre is ráfért volna valami; de most uraságod főbíróága alatt szabadelvű tudományos embernek s még a mellett gyenge „idegzett legénynek“ Alsó-Fehérmegyébe lerándulni merni nagy feladat, mert reá — hogy saját főbírói szavaival éljek — vagy „elzárattat“, vagy „lebunkóztatás“ vár. Pedig hasztalan harcol őn is a szellemi viaderek ellen, mert ezek győzelme előbb hátrább bizonyos; nem lehetvén azokat oly könnyedén lekasabolni mint a csataterén nehézkés chevaleger-eket.

Szememre veti ismét, hogy „sem 48-ban, sem későbbi küzdelmeiben e hazának, megyének, részt nem vettem.“ Tökéletesen igaz! De remélem, hogy éppen ezen idő alatt sem hazámra, sem megyémre igénytelen személynem hozott gyalázatot és nem vetett legkisebb árnyat vagy homályt sem benn, sem a külföld előtt.

Hogy melyikünk tett e részben többet „az olyan idegtülegény“ mint én, vagy „az elbarnult ciziomázatlan férfi?“ Ennek eldöntését bizzuk édes Inczédi úr másra!

Levelének folyama alatt folytonosan törekszik a „bohóc“ szavak többszöri idézése által a csőrgőspikát „ciziomázott“ fejemre „dobni“, de sehogyan sem sikerült biz az, hanem minden szép ének-

Koszta revolvert is vitt magával az útra, s midőn kérdezte tőle, — hogy minek viszi ezeket magával, azt válaszolta: „Ezen revolver lövéseit meg fogják hallani Ausztria, Francia-, Angol- és Oroszországban, ha nekem sikerülni fog valami, akkor te nagy úriasszony lész!“

Radovanovics Pál csöppet sem csinál titkot az összeesküvés egész szervezetéből; bevallja, hogy sok pénz állt rendelkezésére, de nevetek nem akar mondani; véleménye szerint már is elegendő vannak bezárva, s ő nem akarja azok szerencsétlenségét, kik még nincsenek a jelenlegi kormány kezei közt. Feltétlenül elítéli Mihály fejedelem és tanácsosainak, Blasznovacz és Kristicsnek kormányzását, s sajnálja, hogy Garassanin által megelőztetett, különben ma minden másként állana. Radovanovics Pál magaviselete sokkal méltányosabb, mint bűntársaié, nyugodtan és értelmesen beszél s a szenvedély csak akkor tör ki belőle, mikor terve meg-hiusulásáról szól.

Bátyjának éppen ellentétét képezi Radovanovics Koszta, a par excellence gyilkos, ki egész otromba naivitással bevallja tettét s midőn azt kérdezi tőle, hogy miért tette? — egyszerűen feleli: „Hát mert Pál bátyám (ki úgy látszik, a család lumenje volt) engem tisztelt meg azon nehézfeladat teljesítésével, melytől a „belgrádi vénasszonyok“ visszarettentek. Miért ne segített volna Pál bátyjának, hogy a kormány élére jusson? Miért ne tette volna meg, hogy felesége nagy úriasszony-ná lehessen, habár ezt egy az egész nemzetre nézve kedves élet árán kell is vala megvásárolnia? R. Koszta épp oly nyomorult erkölcsi tekintetben, mint a mily vad kinézése van s a hallgatóságban csak undor érzetet birt kelteni. Midőn vallomásának azon pontját olvasták fel, melyben mondja, hogy először ő lött a fejedelemre, azután a többiek, s midőn látta, hogy még életelt a magáról, késővel kezdte vagdálni s a pisztoly agyával verte főbe — a hallgatóság nem tartóztathatta vissza az irtózat hangját. Az elnök kérdésére, ha valjon így történt-e minden, szemérmetlen biztossággal válaszolta: „Igen, szőzről szőzre így!“

Radovanovics Jók, a két előbbinek öcsöcsé, s szintén egyike a fejedelem közvetlen gyilkosainak, valamennyinél kibívóbban viselte magát s elkövetett tette fölött a legesekélyebb bűnbánatot nem látszik érezni. E mellett tettettet vagy valódi együgyűsége ösmörlelete, undort kelt az emberben. Őt is bátyja Pál rendelte Topesiderbe, de ő nem tudta, hogy a fejedelmet meg kell gyilkolni, pisztolyai szintén golyóra voltak töltve, de csak azért lött, hogy a fejedelmet eljassza, vagy leg-főlebb csak megsebezze.

A negyedik testvér Ljubomir, Pál bátyjának valóságos jobb keze volt; résztvett az egész complot szervezésében a nélkül, hogy mindent tudott, vagy akart volna tudni, a mi tervezetlik. S ezzel be lenne fejezve a gyilkos Radovanovicsok négyes szövetsége; azon közöny, melyet valamenyien tanusítanak a biztos halállal szemben, úgy látszik családirag örökölték. Atyjoknak, ki jelenleg is él Szabácsban, hat testvérét végezték ki golyó által, s most hat fia közül négy szintén amazoknak példájára fog véget érni.

Radovanovics Pál után a legnagyobb érdeket Nénadovics Simon kihallgatása keltette, ki mindenemű részességet tagad úgy az összeesküvés, mint a gyilkosság végrehajtásában, ámbár tagadása teljesen hasztalan. A nála talált nagymennyiségű revolverekről azt állítja, hogy azok Bosniába voltak szánva s nála csak ideiglenesen letéteményezettek. Radovanovics Pált ismeri ugyan, de vele semmimű összeköttetése nem volt. Végül kívánja, hogy

sző mellett ismét „dobálójára pattant vissza“ és ott nagyon is helyén áll; mert bátor vagyok azt kérdeni: ki a nagyobb baj a sző? A-e, ki az igazat minden körülmények között, etiam si fractus illabatur orbis kimeri szemtől szembe mondani; vagy pedig az, ki mindvégig kegyetlenül és pogányul pogánykodik.

A hánytorgatott „álbarátságra“ csak annyi a megjegyzésem: lehetünk valakivel „barátosok“ a nélkül, hogy politikai véleményét osszuk vagy azt elhallgassuk. Latja tisztelt főbíró ur, ha megfordul vala a föld két legrszabadabb államában: a classicus Ó-Angliában s az újvilág uniojában, avagy ha szőnéz vala saját politikai világunkban, meggyőződhetik vala, hogy gyakran állhatnak jó barátok hirlapi téren, vagy országteremben vélemény dolgában egymással szemben! De azért senki sem nevezi azokat jellemtelenségnek vagy álbarátoknak. Lám mennyire kéri e tárgyban is uraságod!

Végre felszólít, hogy „vonjam vissza botrányos állításomat.“ Igen, ha majd látni fogom szeretett megyémet visszaemlekedni oda, a hol állott, a mihez lelkemből szerencsét kívánok.

„Minő mértékkel te másnak mérél, épp olyan-nal mértének te nekéd is.“ Elmondám.

Pávai Elek, *)

Alsó-Fehérmegye bizottmányi tagja.

*) Ha netalán Felső-Fehérmegyének is volna némtü észrevétele „három napig tartott körútamra“, tisztelettel kérem szivekedjék azt mentől hamarabb közölni, mert jövő héten indulok rendes külföldi utazásomra, s örülnék, ha a felesésem akkorrá végéig érhetné. P. E. *)

*) Mi pedig igen örülnénk, ha már ezzel befejezve lennénk. Szerk.

